

Slovenski

REPUBLIKANEC

(prej Avtonomist)

Glasiło Slovenske Republikanske Stranke kmetov in delavcev.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Breg št. 12. 11.
Telefon 119.

Izhaja vsak petek.

Mesečna naročnina 5 Din. — Cene oglasov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Pri malih oglasih vsaka beseda 50 par.

Št. 1.

Ljubljana, dne 2. januarja 1924.

Leto V.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Šest let.

Šest let že živimo osvobojeni in ujedinjeni v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kaj smo dosegli v teh šestih letih? Poglejmo!

Pred vojno so živeli ljudje v Sloveniji sicer siromašno, toda v splošnem zadovoljno. Uradništvo je bilo dobro plačano, delavci so zaslužili, stavili celo lastne domove, kmetje pa so bili vsak dan siti vsaj zabeleženega krompirja. Davek je bil razmeroma visok, pa ne pretrd, tako da se je dalo živeti.

Uprava je bila dobro urejena. Država in dežela sta skrbeli za ceste in za železnice, delali so vodovode in uravnavali hudournike, gradili so mostove in zidali so potrebna javna poslopja. Uprava je bila urejena tako, da se je večji del davčnega denarja zopet vračal v deželo, kar je odpiralo ljudem vedno nove vire zaslužka in dohodkov.

Trpeli smo samo v narodnostnem oziru, toda te nepravilne so mučile bolj inteligenco, dočim jih je priprosto ljudstvo komaj opazilo.

Kako pa je danes, po šestih letih?

Danes šest let po svobodi in ujedinenju, vse stoka in tarna.

Stokajo kmetje. Danes plačujejo kmetje davke, kakor jih tudi sorazmerno vzeto niso še nikdar! Cest na deželi ne popravljajo nihče, če pa jih, jih le bolj malo in površno. Ni denarja! Mostovi propadajo, ceste razpadajo. Hudourniki dero svojo pot. Za nova tržišča za naše kmečke pridelke ne skrbi nihče. Izseljevanje je skoro nemogoče. Ker se davčni denar ne vrača več v deželo, zato ljudje vedno bolj čutijo pomanjkanje gotovine, ki mora draginjo dvigati.

Stokajo delavci. Za razvoj industrije v Sloveniji oni tam doli nimajo smisla in tudi ne srca. Obrati krčijo delavne ure, krčijo pa se tudi delavski želodci. Brezposelnost narašča kakor snežen plaz, vlada pa se ne gane.

Stokajo uradniki. Včasih so bili uradniki plačani tako, da so bili vsaj siti, oblečeni in obuti. Pa jih poglejte danes! Eden je že bolj razcefedran kot drugi, želodci pa so tudi bolj prazni kot polni. Prej je užival uradnik saj to ugodnost, da je bil stalen. Danes pa ne ve nihče, kdaj ga bo ta ali ona vlada z njegovo rodbino vred vrgla na cesto brez plače in brez pokojnine.

Tako bi lahko naštevati vse blage osvobojenja in ujedinenja kar po vrsti, pa jih menda nikdar ne bi bilo konec.

Kaj nam je pa prineslo osvobojenje v narodnem oziru, vidi vsak lah-

ko iz napisov na kolodvorih ali pa na poštinih pečatih. Tudi pogled v šolska berila je zelo poučen. Naravnost razveseljivo pa je, kar je povedal profesor Kosič o ljubljanskem vseučilišču. Njegov članek objavljam na drugem mestu.

Ljudje zdihujejo in tožijo in se obupani vprašujejo: Kdo je kriv, da je tako?

Navaden odgovor na to vprašanje se glasi, da je vseh teh nadlog kriv centralizem, kajti v centralni sede nesposobni ljudje, ki nimajo niti pojma o moderni upravi velike države.

Da, centralizem je res kriv! Toda pri tej ugotovitvi ne smemo obstatiti, ampak se moramo vprašati dalje: **Kdo pa je pri nas kriv centralizma?**

Eni pravijo, da so krivi tisti, ki so zanj glasovali. To je že res, ni pa to še vsa resnica.

Drugi pravijo, da je vsega hudega kriv Radič, ker ni hotel iti l. 1918. in naslednja leta v parlament. To pa sploh ni resnica in takoj bomo povedali, zakaj to ni res!

To namreč zato ni res, ker so zakrivil centralizem tisti, ki so nas „osvobodili in ujedinevali“! Centralizem se je rodil l. 1918. s prihodom slovenskih in hrvaških in vojvodinskih itd. narodnih zastopnikov v Belgrad, kjer so sklenili „ujedinenje“, ne da bi si bili prej izgovorili le najmanjšo pravico! Od takrat naprej gre, kakor gre, in ne šele od dneva dalje, ko je bila sprejeta vidovdanska ustava! **Radiča pa leta 1918. ni bilo v Belgradu** in zato tudi ni imel najmanjšega vzroka, da bi bil prišel dve ali tri leta v Belgrad glasovat za ali proti vidovdanski ustavi in reševati one, ki so centralistično ustavo že l. 1918. rodili!

Kar so razni „politični voditelji“ v svoji „jugoslovanski“ navdušenosti in politični zaslepljenosti l. 1918. zagrešili, to moramo danes drugi z muko in s trudom popravljati. Popravljanje pa je težavna reč. Voz se s ceste kmalu in lahko prevrne v jarek, težko pa ga je zveliči na cesto! Vendar pa ne obupajmo, ampak delajmo in šlo bo, čeprav počasi!

Šlo bo pa na bolje samo pod pogojem, če se ves narod oklene **velike federativne in republikanske misli!** Dokler ne bo Jugoslavija preurejena v zvezno državo in republiko, centralizem in njegovi blagri ne morejo izginiti. Kdor pa resno hoče, da bo centralizema konec, ta pristopi k nam in **naj glasuje dne 8. februarja za Slovensko republikansko stranko!**

Iz naše organizacije

Nova krajevna pol. organizacija SRS se je ustanovila v nedeljo dne 21. decembra t. l. v Trebelnem na Dolenjskem. Odposlanec glavnega odbora iz Ljubljane je razložil poljudno naš program, ki so ga navzoči močje z navdušenjem sprejeli. Predsednik organizacije je Anton

Kostanjevec, posestnik; tajnik je Alojz Zalar, posestnik; blagajnik Franc Mali. Odborniki so: Martin Krive, Anton Dergan in Janez Starič, vsi posestniki. Le pogumno naprej!

Naši volilni shodi. Naši volilni shodi se odlikujejo po stvarnosti in

objektivnosti. Naše ljudstvo je sito večnega zabavljanja, medsebojnega zmerjanja in obljub. Mi ne napadamo in ne blatimo nobene stranke ali celo osebe, temveč povemo le **kako je bilo, kako je in kako naj po našem mnenju bo v bodoče.** Volilni boj je za nas tudi priložnost za **povzdigo politične vzgoje našega ljudstva.** Povsod vidimo, da je ta naša metoda izborna, ker si je ljudstvo iskreno želi. Samo na napade bomo odgovarjali, toda tudi to resno in moško. V naslednjem podajamo poročila o nekaterih volilnih shodih SRS od zadnjih dni.

Borovnica. Na Štefanov dan se je vršil takoj po prvi službi božji ob 7. uri javni volilni shod SRS. Udeležba je bila sijajna. Shod je spretno vodil predsednik naše tamonjske krajevne organizacije g. Kokolj. Poročevalec g. Prepeluh je podal točno poročilo o današnjem političnem in gospodarskem položaju in sicer tako stvarno in poljudno obenem, da je takoj vse navzoče pridobil za našo misel. Navzoči so mu enodušno potrdili. Na to se je oglasil za besedo nek klerikalni jurist, ki je sam priznal stvarnost govora, v katerem se ni napadalo, da niti omenjalo nobene druge stranke, kaj še kakšne osebe. Nato pa je začel ponavljati razne laži, ki jih je bral v »Slovenec« in v »Domoljubcu«. Ta natoleevanje je zopet stvarno potolkel g. poročevalec tako temeljito, da ni od njih ostalo ničesar. Toda g. študent še ni bil zadovoljen ter je ponovno prosil za besedo, ki jo je tudi dobil. Ponavljal je znova natoleevanje »Slovenčev« o Prekmurju. Tudi na to je dobil tako krepek in odkrit odgovor, da so močje sami planili nanj in ga obdelovali temeljito še dolgo potem, ko se je shod že zaključil. — Naknadno smo prejeli iz Borovnice še poročilo, da je ta shod napravil globok utis na vse navzoče, ki so po shodu naglašali zlasti stvarnost in objektivnost Prepeluhovega govora. Borovnica bo 8. februarja 1925 — republikanska!

Brezovica. Tu se je vršil na Štefanji dan javni volilni shod SRS, ki mu je predsedoval namestnik kandidata za ljubljansko okolico g. V. Novak. Poročilo o političnem položaju in o programu SRS je podal g. A. Prepeluh. Tudi tu je bil njegov govor tako stvaren in neosebne, da so mu vsi navzoči pritrdili. Navzoči so bili tudi pristaši drugih strank, zlasti od Samostojne stranke. Toda nihče ni mogel oporekati ničesar stvarnim in zgodovinsko dokazljivim navedbam govora. Shod je imel popoln uspeh in se je po shodu ustanovila nova krajevna politična organizacija SRS za Brezovico in okolico.

Draga (kočevski okraj). V nedeljo dne 28. decembra se je vršil v Dragi javni volilni shod SRS po dopoldanski službi božji. Domačini so pozneje zatrjevali, da nihče ne pomni, da bi bila udeležba na katerikoli političnem shodu doslej sploh tako velika, kakor na tem. Poročilo o političnem in gospodarskem položaju ter o programu SRS je podal g. Prepeluh. Tudi tu je g. Prepeluh govoril tako stvarno in prepričevalno, da so mu vsi navzoči

navdušeno pritrdjevali. Celo navzoči pristaši SRS so izjavljali pozneje, da je vendar končno prišel človek, ki ni nikogar napadal, ne stranke ne osebe in ki je povedal vse po pravici in resnici. Ljudstvo je bilo zelo navdušeno. Prišli so na shod močje tudi iz sosedne Trave, Lazeca, Novega Kota, starega Kota itd. Tu bo 8. februarja 1925 imela največ kroglic 4. škrinjica, to je republikanska!

Loškopotok. Isti dan popoldne se je vršil javni volilni shod SRS v Loškempotoku popoldne po nauku. Zborovalni prostori so bili gosto zasedeni. Poročevalec g. A. Prepeluh je podal stvarno poročilo o dogodkih od 1. decembra 1918 do današnjih dni. Očrtal je tudi politične smernice SRS. Poročilo o vsem tem je bilo tudi tu tako nepristransko in objektivno, da se ni oglasil noben nasprotnik, čeprav so se shoda udeležili tudi odlični pripadniki SLS. Kajti resnici ni mogoče ugovarjati. Tudi tu je vladalo po shodu veliko navdušenje za našo SRS, ki dela sporazumno s brati Hrvati, da doseže boljše politične in socialne razmere. Naša krajevna organizacija v Loškempotoku prav lepo napreduje. Kdor pride na naš shod je mahoma naš, ker vsak pameten človek uvidi, da je edin naš spas mogočno ljudsko republikansko gibanje, ki je obenem nosilec tudi modernih socialnih idej. Le krepko in pogumno na delo vsepovsod!

Zavrstnik. Tudi v Zavrstniku se je vršil dne 28. t. m. shod SRS, kjer je poročal član glavnega odbora SRS o političnem položaju in programu stranke. Popolno razumevanje in odobravanje je sledilo govorniku, ter se je tudi ustanovila krajevna organizacija.

Vel. Kostrevnica. Isti dan popoldne se je vršil javni volilni shod SRS v Vel. Kostrevnici, ki je bil nenavadno obilno obiskan. Poročal je član glavnega odbora stranke ter je poljudno razložil naše cilje. Navzoči so bili tudi pristaši SLS od katerih je eden tudi govoril, moral pa je priznati pod silo naših dokazov, da ima naša stranka popolnoma prav in da odgovarja njen program popolnoma čuvstvom slovenskega ljudstva. Navzoči kmetje so enodušno pritrdili izvajanjem našega poročevalca in ustanovili krajevno pol. organizacijo SRS za to občino. Shod je trajal od 3—6 pop.

Naznanilo. Dne 23. decembra t. l. sta se nenadoma oglasila pri predsedniku naše krajevne organizacije v Dravogradu, ki je obrtnik, dva Orjunaša in sicer gg. Štomec, uradnik tvrde Gol na Meži in Kandari, železniški uradnik, zadnji v službeni uniformi. Bilo je to zvečer ob pol osmih. Hotela sta z njim govoriti na samem in sta zahtevala, da se 18letni navzoči sin obrtnika odstrani. Po prerakanju se je to zgodilo. Na to sta Orjunaša zapovedala predsedniku naše krajevne organizacije, da jima mora obljubiti, da bo z agitacijo za SRS takoj prenehal in organizacijo zapustil. Ko sta dobila krepek odgovor, da nikogar nič ne briga, kako in kje se državljani politično udeležujejo, sta se zelo razburila, začela kričati in hotela skočiti nanj. V

Republikanci na Kranjskem!

Vaša škrinjica na Kranjskem je edino le

4.

To je škrinjica

Slov. republikanske stranke kmetov in delavcev.

tem se je vrnil obrtnikov sin, njegov vajenec in žena, ki so prepričali hujše. Pred odhodom sta se oba Orjunaša izjavila, da ne prevzame ta nobene odgovornosti zato, kaj se bo obrtniku, to je g. P. Ponde-ljaku, pripetilo, ako s svojim delovanjem ne odneha in da sploh ne bo več dolgo okoli hodil. — Tako so se začela na celi črti volilna nasilstva, da bi se ljudstvo ustrašilo. Pa se ne bo. Mi mislimo, da bo prav, ako napadeni poda proti omenjenima članoma Orjuna kazensko ovadbo na državno pravdnitvo v Mariboru zaradi nevarne groznje, ker sodišče je tu za to, da štiti dr-

žavljane v smislu obstoječega kaz. zakona.

Breg pri Ptuj. Prošla nedelja je bila za naše predmetno volišče velike važnosti. Tovariš Emeran Stoklas je sklical sestanek naših republikancev, ki se je dobro obnesel. Po uvodnih besedah je povzel besedo tu slučajno navzoči tovariš Roman Bendé, ki je razvil program stranke, ter orisal politično situacijo. Nato se je razvila živahna debata, v kateri je „Orjunec“ g. nadučitelj Jamšek sijajno pogorel in preskrbel za imenitno zabavo. Oba govornika sta stvarno odgovarjala in vse bedaste dnevne fraze v kali pobila. Na to se je ustanovila **krepka krajevna organizacija**, h kateri je pristopilo lepo število odločnih mož, ki so obljubili, število članov podesetoriti. Predsednikom je bil izvoljen tov. Hrdenjak, tajnikom tovariš Branherc in blagajnikom tovariš Spolenak mlajši. Ostali odbor se rda obsežnosti dela sestavi na prvi odborovi seji. Med prisotnimi je bila večina socialistov, ki so med seboj temeljito prali glave svojim bivšim voditeljem in sedanjem kandidatom, ter se enodušno izrazili za SRS, ker ima ta stranka resnično socialen program v nasprotju z strankami, katerim je socializem le pavovo perje. Sklenile so se predpriprave za ustanovitev mestne organizacije v Ptuj. Naša ideja gre po deželi, kakor osvežujoč veter in nasprotniki so se začeli polagoma spoprijazniti z mislijo, da pride naš veliki čas. Živeli vrli in zavedni republikanci Brežani!

„Protiboljševiška fronta“.

Minister vnanjih zadev kraljevine SHS dr. Momčilo Ninčič je pred Božičem potoval v Rim in v Pariz. Potovati je nameraval tudi v London, pa se je pravočasno premislil in tako je doživel samo dva neuspeha namesto treh.

Glede ministrovega potovanja v Rim so uradno poročali, da hoče dr. Ninčič urediti razna sporna vprašanja med Italijo in Jugoslavijo, zlasti razmejitve v Sloveniji in ureditev reškega pristanišča. Vladni listi so poročali, da je dr. Ninčič dosegel pri rešitvi teh vprašanj neke uspehe, toda po dosedanjih izkušnjah sodeč se po pravici bojimo, da se bodo ti „uspehi“ v praksi izkazali za velike uspehe Italije!

Drugo in sicer veliko važnejše vprašanje kakor zgoraj omenjeno, pa se je tikalo boja proti „boljševikom“, in gotovo se prav nič ne motimo, če pravimo, da je bilo ustvarjanje „protiboljševiške fronte“ glavni nagib dr. Ninčičevega potovanja na evropski zapad.

Ustvarjanje „protiboljševiškega bloka“ ima pomen za vnanjo politiko, še važnejše pa je za ureditev naših domačih razmer.

Najnovejša poročila pravijo, da se je dr. Ninčiču posrečilo spraviti skupaj našo državo, Rumunijo in Bolgarijo v zvezo „proti boljševikom“. Ta zveza bi v vnanjepolitičnem oziru pomenila krepak sunek v zgradbo male antante, še večja pa je njena važnost za **notranjo politiko** omenjenih držav. Da pa bo mogoče to razumeti, si moramo pogledati notranji položaj teh treh držav nekoliko natančneje.

V Rumuniji imamo dve vrsti prebivalstva, takozvane „bojare“ (plemenitaše) in pa ogromno maso brezpravnega kmečkega in delavskega ljudstva. Cela dežela je v rokah plemenitih „bojarov“, kmetje pa so na njihovih veleposestvih samo delavci in najemniki. Razmerje med bojari in kmeti je še dandanes tako, kakršno je bilo pri nas v dobi tlake in desetine. To razmerje je vzrok, da bogati bojari lahko upravljajo milijone, kmetje pa živijo od same polente ali „mamalige“, kakor imenujejo polento na Rumunskem.

Pri takih razmerah ni čudno, če se rumunski kmetje potegujejo za svojo gospodarsko neodvisnost. To gibanje je za plemenite bojarske lenuhe naravnost silno nevarno, ker jim grozi odvzeti velik del njihovih dohodkov. Zato se poskušajo bojari tej nevarnosti z vso silo upreti. Ker

pa kmetov kot takih ne morejo kar čez noč pomoriti, zato so jih enostavno začeli dolžiti „boljševizma“, da bi na ta način prisilili državno oblast, da nastopi proti kmetom z vojaško silo, ob enem bi pa vojaški nastop in prelivanje kmečke krvi „opravičili“ pred kulturno Evrope s pretvezo, da gre za boj „proti boljševikom“ in ne za obrambo bojar-skih denarnih žakljev. To je pravo jedro „protiboljševiškega“ gibanja v Rumuniji.

V Bolgariji vladajo danes kapitalisti. Ti ljudje so prišli na vlado z nasiljem, potem ko so prejšnjega ministrskega predsednika ubili. Z nastopom sedanje kapitalistične vlade na Bolgarskem so bili bolgarski kmetje in delavci potisnjeni zopet v staro sužnost. Ker pa imajo bolgarski kmečki in delavski sužnji volilno pravico, se vlada silno boji **poštenih** volitev in mora zopet rabiti silo, če se bo hotela držati. Volilno nasilje pa je treba pred kulturno Evropo saj navidezno „opravičiti“, in da silo opraviči, je sedanja bolgarska vlada tudi bolgarske kmete in delavce proglasila enostavno za „boljševike“!

Razmere pri nas so nam vsem znane. Mi vemo, da je sedanja vlada prišla na krmilo kljub temu, da ni imela parlamentarne večine. Parlamentarno večino so imele pri nas onozicijske stranke. Ker pa se sedanja vlada boji, da ne bi pri volitvah zopet zmagale opozicijske stranke, je pripravljena volitve nekoliko „delati“. Volitve pa se dajo delati zopet le s silo. Da pa bi mogla vlada nasilje pri volitvah pred kulturno Evropo „opravičiti“, zato proglašajo vse opozicijske enostavno za „boljševike“, čeprav ves svet vé, da je „boljševikov“ v celi Jugoslaviji komaj toliko, da vsi skupaj še enega kurnika ne morejo prevrniti.

Med strankami, ki so sedanji vladi v Belgradu nasprotne, je pa najmočnejša hrvaška republikanska stranka. Zato je umevno, da se obrača vsa vladna jeza v prvi vrsti proti hrvaškimi republikancem. Da zatre republikansko stranko na Hrvaškem, je vlada ustanovila konkurenčno „kmečko stranko“ na Hrvaškem, potem pa je še dala fabricirati neke „dokumente“, s katerimi je hotela zopet le s silo dokazati, da je Radič „boljševik“. Vse to pa zato, da bi mogla pred kulturno Evropo „opravičiti“ morebitno prelivanje nedolžne kmečke krvi na Hrvaškem!

Ko pa je vlada videla, da njenim „dokumentom“ v celi Evropi živ pes

ne verjame, ker so vsi vedeli, da so ti „dokumenti“ ponarejeni, je poslala še ministra dr. Ninčiča v svet, da bi on s svojo živo besedo zapadno-evropske državnike prepričal, da v Jugoslaviji res kar mrgoli samih „boljševikov“! Dr. Ninčič pa je zapadno-evropske državnike — izvzemši mogoče Mussolinija — popolnoma zastonj prepričeval o neki „boljševiški“ nevarnosti v Jugoslaviji in na Balkanu in ko je videl svoj neuspeh v Parizu, se v London niti peljal ni!

Belgrajska vlada pa je že naprej računala, da bo dr. Ninčič imel s svojim potovanjem uspeh. V sladkih upih na ta uspeh je tudi že oznanjala, kako bo hrvaške republikance preganjala kot „boljševike“. Ko pa se je dr. Ninčič vrnil z dolgim nosom domov, je začela postajati vlada v Belgradu previdnejša in to je tudi vzrok, da odlaša s proglasitvijo „obznane“ proti republikancem na Hrvaškem teden za teden.

Za nameček dodenimo še, kaj je povedal bivši minister vnanjih zadev dr. Trumbič o „tisti boljševiški“ nevarnosti“ v Jugoslaviji. Njegova izjava je važna, ker je bila objavljena v zagrebškem nemškem listu „Der Morgen“, ki je zelo razširjen tudi v inozemstvu, drugič pa je tudi ime dr. Trumbiča v zapadni Evropi dobro znano. Dr. Trumbič je rekel:

„Iz lastnih izjav ministra dr. Ninčiča je razvidno, da je vzrok njegovega potovanja v inozemstvo bolj notranje kakor pa vnanjepolitičen. Čeprav poročajo iz Rima, da je minister dr. Ninčič rešil nekaj spornih vprašanj z Italijo, vendar ne smemo prezreti, da je naglašal vprašanje boljševizma, ki se baže pri nas tako zelo

širi, da nas mora biti kar strah. Na vsakega mirnega opozovalca razmer morajo ministrove izjave napraviti vtis, da je pravi vzrok njegovega potovanja bil „boljševizem“.

S svojimi izjavami je hotel ministru dr. Ninčič zapadno-evropske velesile prepričati, da mora biti glavna skrb sedanje vlade v Jugoslaviji obrnjena na to, da reši državo pred boljševizmom. Na ta način si je hotel pridobiti zaupanje zapadno-evropskih velesil.

Za nas pa, ki poznamo naše domače razmere, je jasno, da je „boljševiška nevarnost“ pri nas umetno narejena. Pri nas te nevarnosti ni! Ni pa tudi nikomur pri nas neznano, da odlaša sedanja vlada „boljševiško nevarnost“ pri nas zato, ker jo rabi za bodoče volitve. Sedanja vlada med ljudstvom nima večine. Ker vlada te večine nima doma, poskuša najti zaupanje zunaj za svojo volilno politiko. Potrebno ji zaupanje pa si išče vlada na način, ki ga ne more nihče odobravati, ker hoče nalagati ves svet. Resnica je pač ta, da hoče vlada na ta način rešiti sedanje vladne stranke. To vedo tudi zunaj in zato se mi zdi neverjetno, da Ninčič s svojim potovanjem ni dosegel nobenega uspeha, ker so zunaj mnogo bolje poučeni o „boljševiški nevarnosti“ pri nas kakor sam dr. Ninčič. Boljševizem pri nas je prazna fraza.“

Tako izgleda pri nas „boljševiška nevarnost“. Če vlada v Belgradu nima še dovolj blamaže s svojimi „dokumenti“, si nakoplie lahko še eno lepšo blamažo z „boljševiško“ nevarnostjo.“

Obznana.

Vlada že dolgo grozi hrvaškimi republikancem z obznano in z zakonom o zaščiti države. O tem nameravanem koraku belgrajske vlade proti hrvaški republikanski stranki je objavil „Slovenec“ v nedeljo jako lep članek, ki slove:

„Ministrski svet PPŽ-vlade je na svoji seji 23. t. m. sklenil, da izda „Obznano“ proti HRSS, to je da stranko razpusti, njeno premoženje zapleni, voditelje pa zapre. Danes smo 28., pa vlada ni obelodanila niti napovedane „Obznane“, niti ni storila kakšnih konkretnih korakov v tem smislu.“

Javnost mnogo ugiba, zakaj vlada odlaša stvar, ki je po njenih izjavah tako silno nujna za „red in varnost v državi“ in ki je bila v principu sklenjena ter po zatrdilu vlade vsekoli zakonito z nedvomnimi dokazi utemeljena. Če HRSS resnično ogroža državo, če ima vlada za to trdne dokaze in če „zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi“ nedvomno zahteva aplikacije za ta slučaj, ni razumljivo, zakaj vlada stvar zavlačuje, tem manj, ke je po njenih izjavah zadeva popolnoma proučena in dozorela za odločitev ter je ta odločitev načeloma padla že 23. t. m., praktična izvršitev pa je na sebi lahka. Izjemni zakon o zaščiti države ima ta namen, da se vsak poizkus „izpremeniti politični ali gospodarski red v državi potom revolucije.“ (člen 1), takoj zadoži, preden bi mogli ti naklepi napraviti državi škodo. Sicer bi ne imelo sploh nobenega smisla izdajati izjemnega zakona. Ako se je tedaj vlada na podlagi trdnih dokazov prepričala, da HRSS namerava nasilen preobrat proti državi, potem je na podlagi tega zakona njena sveta dolžnost, da brez odloga bodisi na to stranko v celoti, bodisi na njene voditelje ali pa na nekatere, aplicira zakon, kakor hitro je za revolucionarne namene izvedela in jih nedvomno ugotovila. Kajti zakon je v tem oziru jasan (kolikor je sicer šušmarski), in predmet jako resen, ker se krivci kaznujejo s smrtjo ali 20 letno ječo, vrhutega pa pooblašča civilna oblast, da sme v slučaju potrebe zoper motilce državnega miru in reda razpolagati takoj z vojaško silo. Zato odlašanje vlade, ako so njene trditve resnične, ne samo ni razumljivo, ampak naravnost kaznivo in je vlada v smislu zakona o zaščiti drža-

ve sokriva dejanj, zoper katere je ta zakon naperjen, ker z odlašanjem aplikacije zakona sama ogroža državo in pomaga revoluciji, da se širi dalje. Če je torej „Obznana“ proti HRSS stvarno utemeljena, vlada pa klub svojemu sklepu zakona o zaščiti države proti HRSS še zdaj ni aplicirala nanjo, potem je treba tako lahkomišlno in državni red in mir tako zanemarjajočo vlado takoj postaviti na zatožno klop, in sicer je treba vse njene ministre, ki so Obznano zoper revolucijo in njene nositelje sklenili, je pa še po preteku petih dni ne izvršujejo ter dajo krivcem priložnost umakniti se posledicam zakona ter proti javnemu miru in redu delati dalje, obtožiti po nagrafu drugem, odstavek drugi, zakona o zaščiti države! („Oni, ki vedo, da se pripravljajo hudodelstva, razložena v členu 1. („vsaka pismena ali ustna komunistična ali anarhistična propaganda ali nagovarjanje drugih, da je treba izpremeniti polit. ali ekonomski red v državi s hudodelstvom, nasiljem ali kakršnikoli terorizmom“), se kaznujejo z robijo do 20 let.

Druga alternativa je ta — in ta alternativa dejansko tudi obstoja — da sklep vlade zoper HRSS ni stvarno utemeljen. PPŽ-vlada je sklenila HRSS razpustiti, ker je edino sredstvo, da se prepreči popolni poraz in zima nasilja in korupcije pri volitvah, zakonitih razlogov pa sploh nima, ampak jih še sedaj išče, oziroma, boljše rečeno, išče najboljšega načina, kako bi svoj sklep vsaj navidezno zakonito utemeljila in kako bi to svoje nezakonito nasilje z najmanjšim rizikom izvedla. Vrhutega utegne imeti PPŽ-vlada še nekatere druge taktične razloge, da še čaka. Zakonitih, pravnih in moralnih razlogov za svoj korak pa nima in jih seveda tudi ne bo dobila, kajti kar bo končno izstilizirala in objavila, to se že danes more označiti kot kup laži, brezvestnosti in morale.

Famozni zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi označuje kot kaznivo progando in dejanja, ki go do direktno za nasilno izpremembo političnega in socialnega reda v državi v smislu komunizma ali anarhizma in ki imajo že na sebi značaj hudodelstva, nasilja ali terorizma (čl. 1, odstavek 1). Kar se tiče družtev ali strank, prepoveduje in kaznuje ta zakon one, ki imajo namen

in tudi njih kroglice se bodo preševale zvečer dne 8. februarja. In prav tako je zelo verjetno, da tistih stotisoč in več volilcev, ki se jim bo za volitve postreglo s stanovanjskimi odgovori, ne bo vpilo »živijo« kraljevi vladi. Kaj torej? Zakonov ni, skupščine ni, samo volitve so tu.

No, kraljeva vlada postopa čudno preprosto. Invalidom obeta za božje celih sto milijonov dinarjev. In vsako vojno žrtev bi prišlo torej okoli 500—1000 Din. Mislim, da je komaj vredno govoriti o tem, da bodo invalidi ta denar kedaj prejeli, že radi tega, ker v smislu proračunskega zakona tega denarja sploh ni mogoče nikjer vzeti.

Se bolj preprosto pa rešuje kraljeva vlada stanovanjsko vprašanje. Sklenila je **uredbo**, s katero podaljšuje sedanji stanovanjski zakon do 1. maja 1925.

Ta naredba je prvič že na sebi protizakonita in pomenja **grobo kršitev ustave**, prav tiste ustave, za katero se kraljeva vlada ves čas tako vneto bori, radi katere razpušča shode in zapira državljane.

Kajti čl. 46. ustave predpisuje strogo in ne pripušča nobene izjeme, da **smeta izvrševati zakonodajno oblast samo kralj in narodna skupščina skupno**. O kaki zakonodajni pravici kraljevih vlad v vidovdanski ustavi ni niti besedice. Jasno je torej, da taka **uredba**, ki podaljšuje stanovanjski zakon, nima in v smislu ustave ne sme imeti nobene veljave. In v smislu zakona o zaščiti države bi morali prav za prav takoj zapreti vso kraljevsko vlado, ki tako očitno gazi ustavo.

Poreče kdo: dobro, ali v stiski je hudič muhe, in če že nimamo zakona, pomagajmo si za nekaj časa z uredbo.

Stvar pa ni tako preprosta! Zakaj stanovanja se bodo odpovedovala pri sodiščih, sodišča pa so s **prisego** vezana, da postopajo **samo po zakonu**. Tudi to predpisuje izrečno čl. 48. ustave. Sodnik se torej ne bo smel ozirati na kraljevske uredbe, temveč edino in samo na zakon. In ker stanovanjskega zakona ne bo, bo moral sodnik odločiti po splošnih zakonih, ki pripuščaajo poljubno zvišanje najemnine in poljubno odpoved.

Ta uredba je torej samo navadno volilno sleparjenje, ki bo vrh tega povzročilo veliko najemnikom nepopravljivo škodo. Kajti namesto da bi se poizkušali pravočasno pobotati s hišnim lastnikom, se bodo zanašali na kraljevo uredbo ter izzivali spore, ki se ne morejo končati drugače, nego v njihovo škodo.

Koga bomo volili?

Za vsakega pametnega človeka in za vsakega zavednega Slovenca bo odločitev 8. februarja jako lahka, če bo znal odgovoriti na sledeča vprašanja:

Prvo vprašanje: Katere stranke v Sloveniji so monarhistične?

Odgovor: **Monarhistične stranke v Sloveniji so:**

Slovenska ljudska stranka ali SLS;

Jugoslovanska demokrat. stranka ali JDS;

Samostojna kmečka stranka ali SKS.

Zaveden Slovenec se ne more odločiti za nobeno od imenovanih strank.

Drugo vprašanje: Katere politične stranke v Sloveniji so republikanske?

Odgovor: **Republikanske stranke v Sloveniji so:**

do. Predno bo pa teh sporov konec, bodo tudi volitve že pri kraju, in kraljeva vlada se bo lanko smejala najemnikom, ki so bili dovolj neumni, da so ji verjeli.

Sicer pa vlada sama ve, da ta uredba ne bo veljala. Zato proglašata stvari, ki imajo prav humorističen značaj. Pravi namrec, da ne bo dovolila policijskim uradom, da izvrše sodna izvršila dvolila, tucoca se izpraznitev stanovanj. V tej slavni vladi sedi tudi dr. Zerjav, ki je v Ljubljani advokat. Ne zaupamo preveč njegovemu pravnemu znanju, ali morda toliko je ve, da je to pripovedovanje brezprimerna neumnost. Kako se bo ta imeniti sklep kraljeve vlade izvršil? Ali bodo prihajali sodni eksekutorji najemnike delozirati, strazniki jih bodo pa napadli s sabljami in bikovkami? Ali kako?

Ta vladni sklep bi bil dober za predpust, če bi ne bil tako prokieto žalosten obenem.

Najemnike torej svarimo, naj ne zaupajo uredbi. Vlada se bo sicer potrudila, da zavleče veljavnost stanovanjskih odgovori čez volitve, potem bo pa moralo priti do tega, da postopajo sodišča po zakonu.

Protetakem sploh ni nobenega izhoda iz stanovanjske zagate?

Da, imamo ga! V važnih slučajih, kakor n. pr. če kralj umrje, se sme in mora sklicati tudi stara narodna skupščina, čeprav je bila že razpuščena. Človek bi rekel, da je vprašanje, če bo imelo sredi zime stotisoče ljudi streho na glavo, najmanj tako važno, kakor kraljeva smrt. Naj se torej takoj skliče parlament, ki naj takoj sklepa o stanovanjskem zakonu, pa prav takoj po novem letu. Načrt zakona je že gotov, dela bi bilo torej komaj za eno sejo, saj bi mu dali lahko le kratko veljanost.

To bi bil torej en in obenem edini izhod. Toda do tega ne bo prišlo! Zakaj če bi se sestala skupščina, bi v vladi ne bilo mesta za razne Markoviče. Že celo bi pa ne bilo v njej prostora za ljudi brez ljudskega mandata, za ljudi, ki so prišli v vlado po **kraljevi milosti in proti volji ljudstva**, za ljudi, ki jim ljudstvo ni zaupalo nobenega mandata. Skratka, pred to skupščino bi se pod nobenim pogojem ne smel pokazati kak minister Zerjav. Predno bi se pa Zerjav odpovedal ministrovstvu, naj se le krši ustava, naj se raje začnejo državljanski boji, naj raje pomrjejo vsi invalidi od lakote, brezstanovanjce pa naj pomečejo s pohištvo vred sredi zime na cesto!

zmaga in toliko večji uspeh. **Agitirajte torej od moža do moža in od vasi do vasi za republikansko listo, ki je četrta.**

Dobri in zanesljivi republikanci. Leta 1848. se je po celi srednji Evropi širilo močno prevratno gibanje, ki je zelo dišalo tudi po republikanstvu. To gibanje je seglo tudi na Tirolsko in se je obračalo v prvi vrsti proti davkarjem. Tako so tudi prebivalci mesteca Imst (Tirolci pravijo „Imšt“) v svojem revolucionarnem razpoloženju navalili na davčni urad, sneli tablo z napisom: Kais. Steueramt Imst (cesarski davčni urad v Imstu), potem so besedo „Steueramt“ izbrisali in napisali namesto te besede besedo „Republik“, tako da se je bralo „Kais. Republik Imst“ (cesarska republika Imst). Ko so svoje junaštvo na ta način dokazali, so šli junaški možakarji zadovoljni domov. Počasi pa se je revolucionarno razpoloženje poleglo, z napisne table na davkarji je prepovedana „republika“ zopet izginila in se umaknila staremu „Steueramt“ in Imščani so zopet lepo in mirno plačevali svoje davke in spoštovali svojega cesarja kakor se spodobi za zveste podanike. Zgodilo se je celo, da so poslali številno deputacijo pred cesarja, ki se je enkrat par dni mudil na Tirolskem, da se mu pokloni. Cesarju so pa njegovi svetovalci že prej povedali, kakšni tiči prihajajo predenj in ko je vodja deputacije zdrdral pred cesarjem svojo naučeno izjavo udanosti in zvestobe jih je hudomušni cesar na lep način opomnil, da gospodje niso bili vedno tako zvesti kot sedaj zatrujejo! Na ta opomin pa se je vodja deputacije vzravnal in ponosno rekel. Veličanstvo — Imšt je Imšt! — Takih „imštarskih republikancev“ je danes tudi v Sloveniji vse polno! Za vse te velja izrek iz pravih egipčevskih sanjskih bukev: „kralja videti — dobro znamenje. 87, 13, 25.“

Ali smo imeli prav? Mi smo večkrat pisali, da je nameravala bivša Davidovičeva vlada od Radiča dobiti nekaj »monarhističnih« izjav samo zato, da bi mogli prefriganej potem stopiti pred ljudstvo z besedami: »Poglejte ga Radiča, tega lumpa, kako vas je vse skupaj izdal in prodal!« Radč je seveda to umazano igro spregledal in se ni vsedel na nastavljeni mu limanico. To potrjuje sedaj tudi zagrebški list »Obzor«, ki sicer Radiča ljuto napada.

Ormož. Vsled pritiska od zgoraj sta imenovana (ne izvoljena) voditeljem SLS za Ormoško faro dva tako delavna moža, da imenika za ustavotvorno skupščino še niti vide-la nista. Pri občinskih volitvah eden sploh ni volil, drugi pa za demokrate. Za državne volitve je dosežen med JDS in SLS sporazum na eno škrinjico za obe stranki, predstavnik stranke pa bo pristaš SLS, ki živi in dela za vse stranke, je v srcu demokrat, časti in korita pa si išče pri klerikalcih. Volilci gledajo te sebične vsiljivce po strani in se nagibajo velika večina na republikansko stran.

Res je tako! Glavno glasilo srbskih radikalov v Belgradu, ki se imenuje »Samouprava«, je objavilo pretekli teden dopis o volilnem boju v Sloveniji. V tem dopisu pravi, da bo šlo pri prihodnjih volitvah v Sloveniji samo za dvoje: **Ali za monarhijo, ali pa za republiko!** Tretje poti ni! — To, kar pravi »Samouprava«, je popolnoma točno: Pojde samo za dvoje! Kdor je monarhist, naj voli monarhistično demokratsko stranko, kdor je monarhist, lahko tudi voli monarhistično Slovensko ljudsko stranko, kdor je pa zaveden Slovenec in ponosen in samozavesten mož, ta bo brez obotavljanja glasoval za slovensko republikansko stranko!

Iz habsburških listin. Pod tem naslovom je priobčilo »Jutro« v nedeljo dne 28. decembra sestavek, ki je posnet po uradnih staroavstrijskih virih. V tem sestavku bemo, s kakšnimi ceremonijami so krstili hčerko ranjkega avstrijskega

ga prestolonaslednika Rudolfa. O teh ceremonijah izvemo: »Kako važen dogodek je porod na dvoru, o tem najbolje pričajo obširne priprave, katere se delajo vselej ob taki priliki. Posebni dvorni mojstri in nadmojstri sestavljajo ceremonijel, ki se tiče vseh mogočih formalnosti. Ceremonijel (obrednik), ki je bil na Dunaju predložen prestolonaslednikovemu očetu cesarju Francu Jožefu pred prvim porodom Stefanije, in katerega je cesar odobril, se je glasil takole: Teden dni pred porodom se mora vriniti med cerkvene molitve posebna molitev za srečen porod, katerega pričakuje prestolonaslednikova žena. Ko se pojavijo porodne bolečine — kar bo dal vedeti dvorni mojster — je prirediti po vseh cerkvah na Dunaju posebne molitve ure. Rojstvo princa ali princezine morajo naznaniti topovi s 101 oziroma 21 streli. Po topovskih streljih se mora peti v dunajski cerkvi sv. Stefana, v stolnicah v Budimpešti, Pragi in drugih podeželskih mestih svečan Tedeum. Krst novorojenčka se vrši tri dni po porodu. Krstni obred izvrši dunajski nadškof, ki dobi za ta slučaj na razpolago vse potrebno. O imenu novorojenčka se morajo sporazumeti tozadevne osebnosti. Stroški za porod in krst so poleg običajnih izdatkov še sledeči: Nadvojvodinja mati dobi smaragdni nakit za 40 tisoč goldinarjev. Dvorni nadmojster dobi tobakiro z monogramom cesarja, v vrednosti 4000 goldinarjev. Žena dvornega nadmojstra dobi nakit za 4500 goldinarjev, nadškof, ki bo krstil otroka, pa križ za 2500 goldinarjev. Telesni zdravnik nadvojvodinje prejme 300 cekinov, njegov pomočnik (vseučiliški profesor) 250, babica 200, dvorni kaplan 100, osobje, ki oskrbuje otroka 130, vsi ostali pa 400 cekinov.« — Ni pa treba misliti, da so krstili vladarske otroke samo na Dunaju na tako svečan način!

Nasilje. Pristaš z dežele nam poroča, da so ga neki ljudje, baje »orjunaši«, te dni napadli in mu grozili celo s smrtjo in s požigom njegovega imetja, če ne neha biti republikanec. Mi smo svojem pristašu svetovali, naj se obrne na pristojno oblast. Oni gospodje, ki so našega pristaša napadli, naj bodo pa prepričani, da je mož danes gotovo še veliko bolj prepričan republikanec kakor je bil prej. Kdor ljudi pretepa v vladarjevem imenu, stori vladarju zelo slabo uslugo!

Škrinjice nam bodo razbili! »Jutro« poroča, da groze pristaši monarhistične Slovenske ljudske stranke na deželi republikanecem, da bodo republikanske volilne škrinjice razbili. — Mi ne moremo ugotoviti, ali so te groznje resnične ali ne, povemo pa svojim somišljenikom, naj ostanejo lepo mirni in naj se takih groženj nič ne boje.

Francoski ministrski predsednik o »boljševiški nevarnosti«. Pred nekaj dnevi so poročali časopisi, da je tudi francoska vlada dala izgnati nekaj boljševiških agentov. Z ozirom na te izgone so začeli pisati nekateri francoski, pa tudi tuji listi o boljševiški nevarnosti na Francoskem tako, kakor da bi imela na Francoskem že vsak trenotek izbruhniti krvava boljševiška revolucija. Poročila o bližajočih se revolucijah pa ne vplivajo ugodno na kredit takih držav, kjer grozi revolucija. Zato je francoski ministrski predsednik poklical k sebi nekaj dopisnikov tujih listov in jih je naprosil, na jne širijo pretiranih vesti o bližajoči se revoluciji, ker so vse te vesti neresnične in izmišljene, kajti boljševikov je na Francoskem tako malo, da na kakšno revolucijo še misliti ne morejo. Tako je govoril francoski ministrski predsednik v interesu ugleda francoske države in francoskega kredita. Našim državljanom in našim vladinovskim časopisom pa je ugled države in njen kredit

Dnevne vesti.

Srečno in veselo novo leto voščita vsem naročnikom in prijateljem uredništvo in uprava »Slovenskega Republikanec«.

Kandidatsko listo Slovenske republikanske stranke za volilno okrožje Ljubljana-Novo mesto je deželno sodišče v Ljubljani z odlokom z dne

23. decembra l. 1924. potrdilo. Republikanska volilna škrinjica na Kranjskem bo četrta. Stvar zavednih slovenskih republikancev je sedaj, da oblastveno nam dovoljene škrinjice tudi napolnijo z volilnimi kroglicami prav do vrha. Kolikor bolj bodo naši somišljeniki delali, toliko lepša bo

propagando komunizma, anarhizma, terorizma ali pripravo ali izvršitev umorov ali nelegalno in neparlamentarno prilaščanje oblasti (čl. 1, odstavek 2). In končno je po tem zakonu kazniva zveza s kakšno osebo ali družbo v inozemstvu, če ima namen, da se na ta način dobi pomoč za uprizoritev revolucije (čl. 1, odstavek 5).

HRSS pa ni niti propagirala niti izvrševala kakšnih dejanj, ki bi šla za nasilno izpremembo političnega ali socialnega reda v državi, ampak glede prvega zastopa tako načeloma kakor v praksi stališče mirnega, zakonitega, demokratičnega in parlamentarnega razvoja, glede drugega pa sploh ni za nobeno izpremembo obstoječega reda, ker stoji socialno na temelju privatnega lastništva. Tukaj kakšni nasprotni dokazi spričo očitnosti polit. delovanja HRSS sploh niso mogoči. Kajti sicer bi bile vse demokratične in parlamentarne stranke v Jugoslaviji prepovedane in kaznive, kajti vse, neizvzemi radikali, so vsaj v principu za razvoj političnega življenja in njega eventualni preustroj, kar se socialnega stališča tiče, pa je HRSS še veliko bolj konservativna nego marsikatera druge stranke, o katerih do sedaj še tako zarukanemu režimovcu ni padlo v glavo, da bi se morale ali mogle „razpustiti“ in kaznovati.

Toda PPŽ vlada HRSS ne more tudi ne dokazati zveze s kakšno osebo ali stranko v inozemstvu, ki bi imela namen, „da bi se dobila odto pomoč zaradi priprave za revolucijo

ali nasilno izpremembo sedanjega političnega stanja v državi“ (čl. 1, odstavek 5). Kar je objavila v tem oziru „Riječ“, se je takoj izkazalo kot neroden falzifikat režimskih špijonov na Dunaju. O čem drugem pa do danes niso režimski listi ničesar povedali razun babjih čenč in domnev, da bi vlada takoj vsakršno drobtinico objavila, če bi jo imela. Priključitev HRSS takozvani Kmetijski internacionali v Moskvi je bila sicer s političnega stališča netaktična in ena slabih Radičevih potez, ne more se pa označiti kot zveza z inozemsko družbo v svrhu pomoči za revolucijo v SHS, ker o taki svrhi vlada ni doprinesla dozaj absolutno nobenih dokazov. Da pa priključitev HRSS tej internacionali sama po sebi ni nobeno revolucionarno dejanje, oziroma miru in reda v državi SHS ne otrujuje, to je menda jasno.

Z eno besedo: PPŽ stranke so sklenile nezakonito, brutalno in z ničemer ne opravičljivo nasilje, ki res ogroža mir in red v državi, izpodkopa zakonitost in priča o protustavnih tiraniji, ki je proti obstoječemu demokratičnemu ustroju države in postoječi red, izhajajočo iz režimskih strank. Vrhutega se P in P v svrhu izvedbe te revolucije družita z dvema tujima režimoma, italijanskim in bolgarskim, ki sta že opetovano dokazala, da sta naši državi sovražna. To je kaznivo in se bo tudi kaznovalo, kadar se fašizem v Jugoslaviji strmoglavi. 8. februarja je poklicano v to ljudstvo!

Naše vseučilišče.

Dr. Mirko Kosić, profesor na ljubljanskem vseučilišču, rojen Srb, je priobedil v belgrajskem listu »Politika« dne 17. decembra l. 1924. članek, ki se glasi v dobesednem prevodu tako:

»Novejši dogodki na vseučilišču v Zagrebu in v zvezi z njimi tudi dogodki na ostalih vseučiliščih obračajo nase pozornost vseh, ki iskreno žele dobro naši državi in ki hočejo sijajno bodočnost naše »Nacije« (= naroda), na eno slabo, toda zelo važno stran naših priprav za našo narodno in kulturno veličino.

Kakor vse kaže, so mislili takoj po ujedinenju, da je glavna stvar, če imamo kolikor mogoče veliko vseučilišče in fakultet, ki bodo znale v vsakem slučaju znatno pospešiti potrebni proces duševnega ujedinenja in vzporejanja kulturnih sil v smeri enega skupnega velikega cilja. Kar čez noč so ustanovili vseučilišče v Ljubljani, pravniško fakulteto v Subotici in modroslovsko fakulteto v Skoplju, posamezne fakultete na starih vseučiliščih v Zagrebu in v Belgradu pa so dopolnili. Nove ustanove so očitno ustanovljali iz nacionalnih nagibov. Njihovo organizacijo so naravnost forsirali in pri tem so morali mnogo popuščati pri zahtevah v znanstveni Evropi najvišji znanstveni zavodi.

Odrpli so nove zavode in ustvarili nove okvire za duševno delo, pri tem pa se niso dovolj brigali za najvažnejšo stvar: da bi bilo to delo usmerjeno v en sam pravec, v stvarjanje skupne nacionalne kulture. Zagrebško vseučilišče je obdržalo svoj stari statut in staro ureditev, kakor je odgovarjala načelom vseučiliške politike v nedemokratični, nenarodni in birokratski državi. Slovenci, sicer prilagodljivi, toda kratkovidni kot vedno, so prevzeli belgrajski, srbski, zakon o vseučilišču, ki jamči (vseučilišču) avtonomijo, ker je velikega pomena zlasti pri imenovanju novih profesorjev, toda pridržali so stari avstrijski naučni in izpitni sistem na fakultetah, tako da imamo na ljubljanskem vseučilišču nevarno kombinacijo demokratičnega in nacionalnega okvira z birokratskim duhom poka. Če dodamo še to, da so naučene stolice, na podlagi avtonomije, ta poklic (= za profesorje) in ki so tesno zrastle z birokratskim po-

stopanjem ali s klerikalnim razumevanjem vseh življenjskih vprašanj posameznika in človeške družbe, je jasno povedana nevarnost, ki izvira iz mešanja srbskega zakona o vseučiliščih z avstrijskimi uredbami.

Tako imamo sedaj v državi tri vseučilišča po treh sistemih: srbsko vseučilišče, ki je jedinstveno in iskreno, — zagrebško, ki je pod nadzorstvom ministra in ljubljansko z avstrijskim jedrom pod zaščito svobodoumnega srbskega zakona. Pozabiti pa ne smemo na to, da »tuji« naučni načrt in »tuji« duh ni prazna fraza, ker obstoje temeljne razlike v tem, kako tolmačijo humdnistične znanosti Francozi, Angleži in Nemci in kako so jih tolmačili v Avstriji: povsod vidimo drugačno razumevanje z ozirom na narodno-vzgojne naloge. Tudi oblika sodelovanja med profesorji in slušatelji se bistveno razlikuje po tem, če smo v demokratični in nacionalni, ali pa v birokratični in napram državi pasivni okolici. Če je bil kdo dober državni pravdnik, vojaški avditor ali pa upravni uradnik v tako birokratični državi kakor je bila Avstrija, s tem še ni usposobljen, da bi uvajal mlade ljudi v znanost.

Tekom šestih let skupnega državnega življenja bi bili že lahko napravili to, kar je neobhodno potrebno, da bi bili namreč izdelali skupno podlago za vzgojo duševnih delavcev, uradnikov, učiteljev in tvorcev naše bodočnosti. Naša vseučilišča je treba poenotiti. Ni dovolj, da jih veže le isti zakonski okvir in isti organizacijski princip, ampak voditi jih mora en duh in en cilj. To je potrebno toliko bolj, ker se zadnjih šest let vedno bolj oddaljujemo drug od drugega tudi v znanstvenem delovanju. Vsak, kdor le hoče, lahko danes ugotovi, da rabijo v Zagrebu in v Ljubljani vedno manj v evropski tiskani knjigi iz Belgrada. Slovenci »fabricirajo« nov znanstveni jezik in z njim svojo posebno »kakvu-takvu« znanstveno književnost. V par letih bodo imeli vse, od patološke anatomije živcev do mednarodnega prava. To pa ni samo negospodarsko, da se tiskajo dela, od katerih se ne proda niti po 100 izvodov (kdo plačuje primanjkljaj, kdo?), ampak to je tudi najsigurnejša pot za lasten kulturni pravec: Slovenci bodo s pomočjo ljubljans-

skega vseučilišča še naprej gojili ostanke tega, kar so »svojčas na Dunaju« nekoliko obvnali, mi pa bomo sledili ciljem, ki jih postavlja velika svetovna kultura zapada. Kdor nekako globlje premisli vse razloge za otvoritev ljubljanskega vseučilišča in vse posledice, bo razumel, da je to bila usodna napaka z našega srbskega i jugoslovanskega i nacionalnega vidika. Ljubljana bi bila morala dobiti veliko tehnično šolo, in sicer eno za celo državo, na kateri bi študiralo 2—3 tisoč srbskih, hrvaških in slovenskih tehnikov in število profesorjev iz vseh treh plemen bi bilo sorazmerno. Potem nam ne bi mogli reči, da »se tukaj srbsčina samo tolerira«, a tudi klerikalizem se na tehnikih ne bi ugnedil. Ta najvišji naučni zavod bi postal stapanisce za stapanje vseh treh plemen, dočim je današnje ljubljansko vseučilišče trdnjava avstrijskega in rimsko-cerkvenega duha, kar se tukaj imenuje »slovenska narodna individualnost«. Če bi vladala pri nas močna roka, ki bi imela pred očmi trajne narodne cilje, in ki bi se ne ozirala na dva ali tri mandate in njihovo vpitje, ki kmalu mine, potem bi se dala ta usodna napaka popraviti takrat, ko bo izdelan nov splošni zakon za vseučilišča. Na vsak način pa je treba napraviti saj to, kar je zahteval Lujo Vojnović (neznana veličina, op. ur.) v svojem članku, napisanem ob 50-letnici zagrebškega vseučilišča („Misa“, 16. novembra 1924): „Dijaki in profesorji naj se izmenjavajo, pa ne samo za dva ali tri dni, ampak za cela polletja, in to ne dva ali trije, ampak njih 20 do 30 istočasno na vsakem vseučilišču. Tako bi se dali razbiti obroči plemenskih „individualnosti“ in ustvariti skupen naučni zbor, pred katerim bi izginile domišljave „veličine“ v provinci. Dobro bi bilo, da bi naši, zlasti po vojni improvizirani „učenjaki“ občutili potrebo, da neprestano zasledujejo razvoj znanosti, ne pa da skoparijo z ostanke, ki so stari že nad 30 let. S tem postopanjem združeni stroški bi bili sramotno nizki v primeri s koristjo, ki bi jo donasal ta sistem. Koliko bo samo žandarjev in detektivov manj treba v državi, če bo mladina vzgojena v edinstvenem duhu naprednih idealov.“

Eden izmed prvih zakonov, ki jih bo moral skleniti novi parlament, bo

Stanovanjsko vprašanje.

Veliko važnih nalog, veliko važne in neodložljive zakonodaje je čakalo Davidovićevo ljudsko vlado. Omenjamo samo invalidski zakon, na katerega čakajo najrevnejši med revnimi že šest let, pri tem umirajo, a ga ne dočakajo. Omenjamo dalje stanovanjski zakon. Veljavnost sedanjega poteče z zadnjim letošnjim decembrom, in če ne bo do novega leta drugega, bo prenehalo vsaktero varstvo najemnikov, to se pravi, hišni posestnik bo lahko šel vsak čas pred sodišče in tam odpovedal stanovanje, kakor in komur se bo zdelo. Zato je Davidovićevo ljudsko vlada pripravljala zakon, ki bi po eni strani dal hišnim posestnikom pravico do primernejše najemnine, po drugi pa ščitil najemnike. Med tem pa bi država sama začela z vso naglico graditi stanovanjske hiše z denarjem, ki bi si ga prihranila z zmanjšanjem veliko prevelike vojske.

Toda — Davidovićevo vlada je imela v načrtu še en zakon, ki ga je ljudstvo pozdravljalo kakor odrešenika iz naših obupnih razmer, namreč zakon proti javni, zlasti ministrski korupciji, zakon proti ljudem, ki izrabljajo svoje ministrske službe, da si z deleži pri dobavah za vojsko in državna podjetja, z visokimi podkupninami in aličnimi ministrskimi »zaslužki« pridobe milijone v par tednih »delovanja za narod«, kakor se to lepo po jugoslovansko reče. In ta zakon bi bil marsikateremu ministru zelo nevaren. Zakaj povedati bi moral minister Lazica Marković, odkod njegovi

moral biti splošni zakon za vseučilišča. Načrt zanj in za posamezne fakultetne zadeve je že izdelan. Potrebno bi bilo, da se o teh načrtih na vseučiliščih in v javnosti stvarno in podrobno pogovorimo. Treba bo biti zelo oprezen, da se ne bo na novem okviru širil stari duh. Avtonomija vseučilišč je zelo lepa reč, njena praktična vrednost pa je odvisna od tega, kakšne ljudi varuje. So pa še visja načela: dobrobit države in „Nacije“ (naroda). Glavno je, da se določi stvarno merilo za izbiro ljudi, ki naj jamčijo s svojo znanstveno izobrazbo in s svojo nacionalno preteklostjo, da se jim lahko zaupa duševno in moralno vzgajanje mladine, ki naj zgradi našo veliko nacionalno kulturo. Nosilci kulturnih teženj, ki so našemu nacionalnemu idealu naspotne, ne smejo vzgajati mladine. Pri tej izbiri bi se bilo seveda treba ozirati le na kulturno in znanstveno višino, ne pa na resnično ali izmišljeno strankarsko pripadnost.

Dobro se zavedam, da bi bilo tako čiščenje jako težavno in zavedam se tudi ideoloških izgovorov proti mojemu stališču, toda tako kakor gre ne sme iti dalje. Kdor se je davil v tuji in zlobni atmosferi duševnih ostanov nekdanje Avstrije, ki sedaj pod varstvom — o j, tako ugodnega — srbskega vseučiliškega zakona še naprej živi v duhu bivših gospodarjev, ta bo razumel, da je treba temu napraviti konec. Kdor je gledal, kako se zastruplja mladina s tem, da se zadošča njeni plemenski zavesti in da prezira vse, kar ni po receptu nekdanje avstrijske „kulture“ in rimske „morale“, ta bo pomagal najti izhod iz tega nevdružnega stanja. To je ena najvažnejših vprašanj naše nacionalne politike in zato je treba nastopiti premišljeno in odločno.“

Zaradi tega članka pa se ne razburjajmo. Stavki g. Kostića morejo biti le pojav slabe vzgoje (v Avstriji Kinderstube) ali pa slabih duševnih lastnosti. Na ljubljanski univerzi sede v profesorskem zboru severni in južni Jugoslovani. Severnim Jugoslovanom naj bo v uteho, da je slabo vzgojen ali pa slabih duševnih lastnosti eden njih, ki je južni Jugoslovan. Opuste naj vsako razpravo o tem, ki bi zanesla v svet znanje o tej zadevi in naj pokažejo svojo višino s tem, da prezro umazane tvorbe ob njihovi mizi sedečega »enfant terrible«.

milijoni, ko se je še nedavno tega potikal po siromašnih stanovanjih, razložiti bi moral sam Pašić, odkod tistih sto in več milijonov njegovega sinčka Radeta, s katerimi je samo v Berlinu pokupil cele ulice hiš, izpovedati bi moral tudi marsikateri slovenski borec za »narodno edinstvo«, kako to, da so mu njegovi »ideali« toliko nesli. In ker bi bil ta zakon marsikateremu zelo, zelo nevaren in siten, zato je morala iti ljudska vlada, zato je imenoval kralj drugo kraljevo vlado, vlado, ki nima zaupanja ljudstva, zato mora ljudstvo plačevati za vlado, ki je imenovana proti volji ljudskih zastopnikov, debele milijone, ki naj zopet samo potvorijo voljo ljudstva, zato ni smel biti sprejet niti invalidski, niti stanovanjski zakon.

Zdi se, da tudi nova vlada vidi zagato, v katero je zašla. Ne morda zato, ker bi jim čut pravičnosti in usmiljenja veleva, da ne sme pustiti vojnih žrtev dalje stradati in umirati in tudi ne zategadelj, ker bi utegnili biti sredi zime stotisoče najemnikov na cesti. Take stvari kraljevih ministrov ne zadevajo, niti ne bo treba Pašiću ali Markoviću stradati, in tudi dr. Zerjav ne bo ostal na cesti, drugo jih pa ne briga. Kajti če bi jih brigalo, šest let so bili na vladi eni ali drugi ali pa oboji skupaj, nekaj bi bil le lahko naredili. Če pa že niso znali, naj bi bili pustili Davidovića, da ta stvar izvede. Ali nekaj drugega je, kar dela kraljevim ministrom skrbi. Invalidov je v naši državi precej

figo mar in namesto da bi povedali **resnico**, da »boljševiške nevarnosti« pri nas ni, bobnajo v svet kot najeti, da bodo »boljševiki« Jugoslavijo že za novo leto podrli!! Tako daleč je zabredla naša vlada iz samega strahu pred — hrvaškimi republikanci, ki bi jih rajše danes kot jutri dala vse skupaj pomoriti, samo da bi mogel v Belgradu še naprej paševati g. Pašič.

Lep diktator. Časopisi poročajo, da je Mussolinija obdolžil bivši načelnik njegovega tiskovnega urada, da je on sam ukazal umoriti poslanca Matteotti-ja. Ta novica je za Mussolinija prav lepo priporilo.

Hrvaška republikanska stranka je vložila že skoro vse svoje kandidatne liste. Vse vložene liste so pristojna sodišča tudi že **potrdila**.

Kaj nam piše naročnik? Prejeli smo: »Gospod urednik! Prosim Vas, da objavite tudi par mojih vrstic, ki sem jih namenil kmetom. Jaz bi kmetom povedal tako: Dragi kmetje! »Slov. Republikanec« je edin list, ki nas brani in zagovarja in se poteguje za naše pravice, da boste enkrat lahko svobodni na svojih tleh in da vas ne bo preganjala puška in bajonet. Ko bo prišel čas, da boste odločevali z enim samim migljajem, vedite, kaj delate! Jaz vem, da boste volili le ono družbo, ki se ne da teptati raznim ujedom, ki nas bolj sovražijo kot nekdanj Nemci. Zato vsi k republikanski stranki, vsi do zadnjega! — Republikanec.«

Kaj jim ni prav? Nam nasprotno časopisje se pritožuje, zakaj da napadamo Slovensko ljudsko stranko, demokratov in dr. Žerjavo pa ne. Iz te okolnosti hočejo nekatere brihtne glave sklepati, da smo »zvezani« z demokrati!! Mi odgovarjamo na to sumničenje, da mi prijemamo tiste, ki prijemajo nas. Demokratje in dr. Žerjav nas pušče v miru in o nas ne pišejo na žaljiv način, zato pa se tudi mi ob nje ne obregamo. In če nas bo časopisje Slovenske ljudske stranke pustilo v miru, oziroma pisalo o nas dostojno in pa to, **kar je res**, se bomo tudi mi enako ravnali. Vse, kakor kdo **sam hoče!** Klofut in laži pa ne moremo mirno vtikati v žep.

Po stari navadi. Nam nasprotno časopisje očita vedno in vedno, da hočemo Slovenijo in Slovence »prodati« Hrvatom. Na to zlobno in grdo podtikanje smo že parkrat odgovorili in zato **stvarnega** odgovora ne bomo več ponavljali. Kako mi Slovenijo in Slovence »prodajamo«, najbolj dokazujejo imena naših kandidatov. Vprašali bi pa tudi, kako je kaj s tistimi ljudmi, ki so nas l. 1918. **res** »prodali« Belgradu, ne da bi se bili s Srbi prej dogovorili, ali bomo imeli kakšne svoje pravice ali ne? Potem pa, kako je kaj s tistimi ljudmi, ki so rekli v belgrajskem parlamentu, da v belgrajski zbornici slovensčine ni treba? Ali pa s tistimi, ki so od samega navdušenja za **Slovenstvo** prekrstili »Katoliško tiskarno« v »Jugoslovansko tiskarno«? Na ta vprašanja naj gospodje odgovore in **potem** naj govore in pišejo o »prodajanju« Slovencev Hrvatom!

Enotna slovenska fronta. V enotno slovensko fronto »kličejo slovenske volilce tisti gospodje „voditelji“ Slovenske ljudske stranke, ki so leta 1918. brezpogojno priznali monarhizem in nas srečno prepeljali iz jasnega in določnega slovenstva v neko temno in megleno „jugoslovanstvo“. Številne dokaze za to svojo trditev smo navedli v zadnjih treh ali štirih številkah „Slovenskega Republikanca“. „Enotna slovenska fronta“ pod monarhističnim in „jugoslovanskim“ vodstvom bo res „fronta“, taka „fronta“ namreč, da nas bodo še bolj „pofrontali“ kot so nas že. Zato pa mi še ne obupujemo, kajti če Bog da srečo, bo v Sloveniji kmalu stala res enotna slovenska fronta, ki pa ne bo ne monarhistična in tudi ne „jugoslovanska“, ampak slovenska in republikanska. Zato bomo glasovali vsi, ki se

čutimo zavedne Slovence, 8. februarja za slovensko in republikansko stranko.

Kdor ima še kaj zaostanka na naročnini, naj nam pošlje dotični znesek, ker drugače smo primorani list s prihodnjo številko ustaviti. Ne zahtevamo drugega, kot da vsak naročnik plača tisto, kar je dolžan. Ako list sprejema, ga bere, mora tudi vedeti, da mora naročnino plačati. Mi lista nikomur ne vsiljujemo, ampak pošiljamo ga samo onim, ki ga naroče. Tudi one naročnike, ki bodo list obdržali v novem letu, prosimo, da nam pošljejo naročnino. Uprava.

Cenj. naročnikom v vednost. V zadnjem času prejme naša uprava od raznih strani pritožbe, da ljudje ne dobe našega lista. Naša uprava odda točno vsem dosedanjim starim naročnikom list že v četrtek popoldne na pošto in drugim novim naročnikom pač nekaj dni pozneje (dva do tri dni). Ljubljansko pošto ne zadene tu nikakr krivda, ker ista odda list takoj naprej in redno. Da naši naročniki ne čimejo časopisa, so krive zunanje pošte. Prosimo, naj nam vsak javi take slučaje, da se pritožimo na mero-dajno mesto.

Iz dnevnih listov. Najbolj zanimivo berilo v slovenskih dnevnikih so sedaj volilna poročila in poročila o raznih shodih. Če imajo demokratje kje kakšen shod, poroča že naslednjega dne „Jutro“ ali pa „Narod“, da se je shoda udeležila „ogromna množica ljudstva“ in da je „zmaga demokratov v tem ali onem okrožju že naprej zagotovljena.“ — Če imajo socialni demokratje kje svoj shod, poroča o „ogromnih množicah ljudstva“ in o „gotovi zmagi“ socialistično časopisje. Tako gre lepo po vrsti vsepovsod same ogromne množice ljudstva in same sigurne zmage. Tisti ljudje, ki so razne shode sami videli, se pa smejejo, pa že tako zadovoljno se smejejo, da bi najraje videli, da bi bile celo leto same volitve!

„Razkol“ med hrvaškimi republikanci. Slovenski dnevnik poročajo že nekaj tednov o samem „razkolu“ med hrvaškimi republikanci. Menda nam ni treba še posebej naglašati, da so vsa poročila o „razkolih“ navadne čenče in prazne fraze.

Na zatožno klop so nas posadili Arnavti pred Društvom narodov. Obdolžili so našo vlado, da je organizirala in podpirala upornike in s tem kršila nevarlitateo napram Albaniji. Albanska vlada je dosegla s svojo obtožbo tak uspeh pred svetom, da danes pišejo vsi svetovni listi jako neugodno o nastopu naše vlade napram Albancem.

„Obznana“ proti Hrvatom. Glasilo sedanje francoske parlamentarne večine „Quotidien“ piše o nameravani obznani proti hrvaškim republikancem in pravi, da je vsled tega politični položaj v Jugoslaviji zelo zapleten in mučen.

Ali je Radič „boljševik“? Naša vlada se trudi noč in dan, kako bi na kakšen lep način dokazala svetu, da so Radič in njegovi republikanci sami „boljševiki“ in minister Ninčič se je peljal celo v Pariz, da bi to dokazal zapadno-evropskim ministrom. Približno ravno takrat, ko se je mudil gospod Ninčič v Parizu, je pa izšla v Londonu decemberska številka velikega lista „Slavonic Review“ (Slovanski pregled). V tem listu je natisnjen tudi velik članek o Jugoslaviji, ki ga je skoro gotovo napisal najboljši poznavalec jugoslovanskih razmer na Angleškem, svetovnoznani Seton-Watson. Ta piše med drugim tudi o Radiču in pravi, da more samo bedak trditi, da je Radič boljševik. Za ta lep naslov, ki ga je nehote dobil minister Ninčič, naj se zahvali samemu sebi.

Kralj Aleksander v Parizu. Listi poročajo: „V soboto se je pripeljal kralj Aleksander s kraljico Marijo v Pariz. Na kolodvoru ga je pozdravilo osobje poslaništva kraljevine SHS v Parizu. Predsednik francoske republike Doumergue je poslal k sprejemu svojega adjutanta.“

Čudni ljudje. Naši nasprotniki, zlasti pa časopisje Slovenske ljudske stranke, se nikdar ne spodkita nad tem, da kandidira v Sloveniji dr. Žerjav. Njegovi politiki sicer nasprotu-

je in jo pobija, ampak proti njegovemu osebnemu kandidiranju se nihče ne zgane, ampak vsi smatrajo njegovo kandidaturo kot samoposebi umevno, kar tudi je, ker ima dr. Žerjav to pravico. Tudi ob kandidaturi g. Pucija se še ni nihče obregnil, kakor da ne bi smel kandidirati, in tudi ob kandidaturi dr. Periča ne in ob kandidaturi nikogar drugega ne, kakor samo ob kandidaturi g. Prepeluha! Kako! da ta ne bi bil ravno tako polnoleten in polnopraven državlján države SHS kakor dr. Korošec ali pa g. Pucelj ali pa dr. Žerjav! Zato pa bomo mi, slovenski republikanci, kot en mož glasovali 8. februarja za listo g. Prepeluha, ki so ga izbrali naši zaupniki, pa tudi zato, ker vemo, da je tisti sad najboljši, v katerega se ose najbolj zaletavajo in ga obirajo.

Srbski invalidi. Po Ljubljani in tudi po deželi se klati zopet veliko število srbskih invalidov, ki ponekod kar nasilno nastopajo. Mi smo že enkrat povedali in to ponavljamo danes, da državna oblast za srbske invalide naravnost sijajno skrbi in srbskim invalidom ni prav nič treba prosjati po Sloveniji. Srbski invalid dobi v invalidskih domovih popolno preskrbo, t. j. stanovanje, hrano in obleko in obuvalo in ima tudi dovolj priložnosti naučiti se kakega njegovemu telesnemu stanju primerne obrta. Popolno preskrbo dobi seveda le tisti, kdor je res invalid. Po naši deželi pa se potepa cela vrsta ljudi, ki nosijo s seboj navadno kakšne ponarejene listine, da lažje beračijo. Taki ljudje ne zaslužijo nobenega usmiljenja in nobene podpore in ljudje bodo napravili prav, če jih izpred svojih pragov enostavno noženejo tja, odkoder so se priklatili. Mi imamo domačih invalidov in domačih brezposelnih delavcev več kot dovolj, tako da nam ni prav nič treba še tujih pritepenec, toliko manj, ker se pod invalidsko krinko prav radi skrivajo razni tatovi in podobne vrste nemarneži in lenuhi.

Poročila z dežele. Z dežele nam poročajo, da je volilno gibanje letos povsod nenavadno mirno. Ljudje se za volitve takorekoč niti ne zmenijo. To je nam tudi popolnoma razumljivo. V svojem scru že itak vsak ve, koga in kaj bo volil. **Ljudje bodo volili zavedne slovenske republikance in bodo metali na Kranjskem svoje kroglice v četrto škrinjico. Ena — dva — ne velja; tri — štir' — pa bo mir!** Tako bodo volili vsi pametni ljudje od prvega do zadnjega. Ker pa ljudje že danes natanko in dobro vedo, kaj bodo volili, zato se drže tudi na shodih in sestankih zelo mirno, kar je tudi popolnoma v redu. Prazno zabavljanje nič ne pomaga, pomaga samo odločno dejanje na dan volitev. Tudi raznim špijonom in umazanim prisluškačem ljudje prav nič ne nasedajo, ker danes so ljudje že toliko brihtni, da nikjer ne govore o politiki niti glas, pa tudi nikjer nič ne govore o politiki v večji družbi. **O političnih rečeh govori pameten človek dandanes samo z enim človekom brez prič.** Kier namreč ni prič, tudi tožbe ali celo obsodbe biti ne more!

Prazen ur. Razni listi poročajo, da je vlada sklenila postaviti voditelje hrvaške republikanske stranke pod zakon o zaščiti države. Vlada, ki ima na razpolago armado in policaje in žandarmerijo in državno blagajno, to lahko naredi po zakonu ali pa brez zakona. Veliko vprašanje pa je, če bodo ljudje zaradi tega pri prihodnjih volitvah glasovali za vladne kandidate! Tisočletna zgodovina dokazuje, da so še vedno končno zmagali zatirani in preganjani! Le pokličite si v spomin krvavo preganjanje prvih kristjanov. Z bajoneti se pač da priti do vladne moči, trajno na bajoneti sedeti pa ni mogoče, ker preveč bo-dejo.

Nova republikanska stranka. V nedeljo je poročal „Slovenec“, da je neki lesni trgovec iz novomeške okolice vložil novo „republikansko“ kandidatsko listo. Če je „Slovenec“ to mogel poročati v nedeljo, je morala biti lista vložena saj že v soboto. Mi smo vprašali v pondeljek na pristojnem mestu, kaj je na tem „Slovenčevem“ poročilu, pa smo dobili

odgovor, da na sodišču o kaki novi „republikanski“ listi **še prav nič ne vedo!** S tem še ni rečeno, da kakšne nove „republikanske“ kandidatske liste ne bo. Toda če bo vložena, **bomo tudi vsi vedeli, kdo stoji za njo**, namreč tisti, ki so že v soboto vedeli, da bo vložena! Ta manever naših monarhističnih nasprotnikov je tudi popolnoma razumljiv, kajti čim več list bi bilo vloženi, toliko bolj bi se glasovi cepili. Mogoče bi se cepili celo tako, **da bi nobena republikanska lista ne dobila niti količnika!** To pa moramo za vsako ceno preprečiti in bomo tudi preprečili s tem, da bomo vsi kot en mož glasovali za tisto republikansko listo, **ki so jo postavili republikanski zaupniki sami.**

„Seveda Prepeluh“. V božični številki „Slov. Naroda“ so naštetih kandidati Slov. republikanske stranke za ljubljansko okrožje. V tisti notici pravi „Slov. Narod“, da bo nosilec republikanske liste „seveda Prepeluh“. To je vendar jasno! Ali mislijo tisti stari gospodje, ki še danes verjamejo na to, kar „Narod“ piše, da bodo republikanci kandidirali kot nosilca republikanske liste kakšnega monarhističnega urednika ali pa celo upravnega odbornika „Slovenskega Naroda“?

Kako monarhisti spoštujejo svojega kralja. Slovenski monarhistični listi s „Slov. Narodom“ seveda na čelu so poročali za božič, da se kralj Aleksander odpelje v Pariz obiskat svojega bolnega strica kneza ali princa Arsena (ustava ne pozna niti naslova knez niti naslova princ, op. ur.) To poročilo ne bi bilo še nič hudega, ker ima gotovo tudi kralj pravico obiskati svojega bolnega sorodnika. Potem pa nadaljujejo, da ima kraljevo potovanje v Pariz tudi političen pomen in sicer tak pomen, da kralju ne bo treba nositi odgovornosti za razne sklepe vlade proti Radiču in njegovim pristašem (v odsotnosti kraljevi preide namreč kraljevska oblast na vlado, op. ur.) — Ali se gospodje monarhisti ne zavedajo, v kakšno čudno luč postavljajo kralja s takim pisanjem in česa ga dolže? Pošten republikanec take obdolžitve že iz spoštovanja do osebe ne bi napisal.

Stari klepetec grozi! V zadnji številki „Slov. Republikanca“ je neka posojilnica objavila „parte“ po nekem svojem umrlem odborniku. Ta „parte“ starem in polomljenemu političnemu klepetcu, ki se piše „Slovenski Narod“, ni dal miru in zato je objavil notico, v kateri grozi vsem, ki inserirajo v „Slov. Republikancu“! Mi pa pravimo stari klepetulji, naj lepo miruje, sicer utegne v par letih doživeti čudež, da bodo republikanci brez usmiljenja s tako silo pritislili na vsakega trgovca, ki bi še inseriral v „Narodu“, da ne bo prodal niti ene cvebe in niti ene lesene ali plehaste žlice več. Kdor oglašuje v „Slovenskem Republikancu“ ta dobro ve, zakaj v našem listu oglašuje, namreč zato, ker „Slov. Republikanca“ danes bere na tisoče ljudi od prve do zadnje vrste, dočim „Slov. Naroda“ še na straniščih ni več za dobiti, ker je še za tja prezanič.

Propadajoča Ljubljana ali mirna Ljubljana? Na deželi so skoro že vse politične stranke postavile svoje kandidatne liste, samo v Ljubljani se zadeva s postavljanjem kandidatov za ljubljansko mesto silno vleče. Svojega kandidata so imenovali doslej samo demokratje (JDS) v osebi dr. Mohoriča, in pa socialni demokratje, ki kandidirajo dr. Periča. Vse druge stranke pa še vedno tavajo v temi negotovosti, čeprav je ravno v Ljubljani vsak človek „največji“ politik. A tudi imenovana dva gospoda politično nista bogve kaj znana. To politično mrtvilo v Ljubljani kaže lahko dvoje: ali je Ljubljana res že tako propadla, da iz svoje srede ne more več roditi nobenega človeka, ki bi mu ljudje lahko zaupali, ali pa je — mirna! Mi mislimo, da je Ljubljana samo mirna. Kadar bo pa bruhnilo, bo bruhnilo pošteno.

Kaj pravi Radič o volitvah? V »Slobodnem Domu« piše Radič, da je prepričan, da bo dobil samo na Hrvaškem toliko glasov, kakor jih

je dobil pri zadnjih volitvah po vseh deželah kraljevine SHS. V Dalmaciji 'upa dobiti dvakrat toliko mandatov kot jih je dobil pri zadnjih volitvah. Glede Slovenije pravi, da bo število republikanskih glasov silno narastlo, zlasti na Štajerskem. Pa tudi v Vojvodini bo izid volitev presenetil celo Evropo. Naj se zgodi, kar se hoče, hrvaška republikanska stranka bo dobila več kot 700 tisoč glasov in bo imela nad 100 poslancev. Zato bo ta stranka v prihodnjem parlamentu najmočnejša in bo razpolagala s svojimi zavezniki vred z več kot 210 glasovi v parlamentu. — Tak izid volitev napoveduje Radič. Naša dolžnost pa je, da republikansko gibanje v Sloveniji z vso močjo širimo in podpiramo, zlasti pa da širimo »Slovenskega Republikanec« po celi deželi. Kolikor bolj bomo delali, lepši bo uspeh in tem sijajnejša bo naša zmaga!

»Domoljubovo« volilno geslo. Prejeli smo in priobčujemo: „Domoljubovo“ volilno geslo bi jaz, bivši Krekovec, nekoliko izpopolnil in bi rekel: »Za državne tave, ki kradejo milijarde našega denarja — ali proti njim. Za velesrbe in monarhiste, ki hočejo držati Hrvate in Slovence v večni babilonski sužnosti — ali proti njim. Za narodne izdajalce, ki so nas leta 1918. prodali centralizmu — ali proti njim. Za Judeža Iskarjota, ki nas prodaja monarhizmu in nemškimi veleposestnikom že 6 let — ali proti njemu. Za svobodo Slovenije — ali proti njej! Za agrarno reformo in za veleposestnike — ali proti njim. Neki bivši gospod poslanec SLS že vé, kako se je izrazil o agrarni reformi. Svoje besede je hotel vtajiti, pa jih ne bo! — Z republikanskim pozdravom Vaš I. L.«

Kaj nam je »Slovenski Republikanec«? »Slovenski Republikanec«

je list, ki nas republikance veže in druži. Iz lista zvedo naši pristaši natanko, kako naše gibanje po vseh krajih raste in se krepi. To je za nas vse velika vzpodbuda, da še čvrsteje delamo! »Slovenski Republikanec« nas dalje natanko poučuje o javnem in zahrbtnem delovanju naših nasprotnikov, kar je za nas veliko vredno, kajti če poznamo nasprotne ukrepe, se raznih spletk in lumparij tudi lažje ubranimo. »Slovenski Republikanec« nas obvešča tudi o važnih svetovnih političnih vprašanjih. Vse to nam nudi »Slov. Republikanec« v priprostem, vsakemu kmetu in delavcu lahko razumljivem jeziku. Kdor vse to spozna in pripozna, kar smo ravnokar napisali o »Slovenskem Republikanecu«, naj skrbi, da se bo »Slovenski Republikanec« razširil in naj pridobiva za »Slov. Republikanec« nove naročnike in oglasnike. Kolikor več bo naročnikov, toliko boljši bo »Slovenski Republikanec«. Imena novih naročnikov pošljite na naslov: **Uprava »Slov. Republikanec«, Ljubljana, Breg št. 12.**

Kako bomo napravili republiko? »Domoljub« bahato vprašuje: »Pa naj pove g. Prepeluh jasno in možato, kako bo napravil republiko?« — Na to vprašanje smo odgovorili že takrat, ko smo zapisali, da republike ne bo napravil g. Prepeluh in tudi nobena druga posamezna oseba ne, ampak republiko si bo ustvaril cel narod, kadar bo glasoval za republiko. Sicer bi pa mi vprašali tudi »Domoljuba«: »Kako bodo pa republiko napravili tisti republikanski pristaši Slovenske ljudske stranke, ki se dajo komandirati in voditi od monarhističnih današnjih voditeljev SLS?«

»Pa tudi pohrvatiti se nečemo!« »Slov. Gospodar« piše pod tem naslovom: »Radič naznaja po svojih listih in govorih (kje pa? op. ur.),

da nam hoče vzeti Prekmurje in druge dele Slovenije. On pravi, da je to hrvaška zemlja, da smo mi Hrvati! (Kje in kedaj je Radič to zapisal in rekel? op. ur.). Kakor mi ne moremo biti Nemci, kakor nečemo biti Srbi, tako tudi odklanjamo, da bi nas Radič deval med Hrvate! Mi hočemo in bomo ostali Slovenci! Štefan Radič naj gre raje preobračat Srbe (mar tak, kakor jih je »preobračal« dr. Korošec? op. ur.), nas Slovence pa naj lepo pusti pri miru. Mi bi imeli več pravic do hrvaške zemlje, saj so kraji med Sotlo in Zagrebom pravzaprav slovenski. Tam ljudje ne govorijo »šta« in »što«, ampak rabijo naš slovenski »kaj«. Ko bodo prihajali hrvaški krošnjariji na Slovensko agitirali za Radiča, povejte jim povsod: »Bratje Hrvatje, ostanite lepo na Hrvatskem, ne hodite k nam delat zgage! (Aha, aha!) Mi imamo svojo slovensko stranko (še več jih imamo, op. ur.), ne potrebujemo ne velesrbske Pašičeve, pa tudi ne hrvaške Radičeve stranke (ampak Slovensko republikansko stranko potrebujemo! op. ur.). Pohrvatiti ne pustimo naše zemlje, ne naših otrok, ne naših uradov. Slovenci smo, Slovenci hočemo ostati, saj nas je rodila slovenska mati! (Na to so nekateri gospodje l. 1918. popolnoma pozabili, ko so govorili in pisali samo o »jugoslovenstvu«, op. ur.) — »Slovenski Gospodar« je s tem svojim pozivom zabladel na neko stransko pot. **Nas prav nihče ne sili, naj postanemo Hrvatje, pač pa nam vleva zdrav razum, da postanemo zavedni in odločni republikanci!** Zato se ne bomo prav nič oklepali slovenskih monarhističnih strank, ampak bomo 8. februarja glasovali vsi kot en mož za slovensko republikansko stranko!

Orožniki na agitaciji. Z Dolenjskega nam poročajo, da orožniki

neprestano nadlegujejo naše somišljenike ter zasledujejo njih gibanje. Tudi zlepa nagovarjajo ljudi, češ, pustite to za sedaj, Vi ste prodani itd., kajti vi ne smete biti republikanci. Orožniki agitirajo za vse mogoče druge stranke s tem, da ljudstvo strašijo, češ, zaprti boste in razpuščeni. — Takih pritožb smo dobili zadnje dni prav veliko. Mi pa pravimo: Ne bojte se in ne dajte se strašiti, kakor straši časih imati otroke s parkeljnom. Naša SRS je strogo postavna stranka, ki dela izključno le to, kar je dovoljeno po obstoječih zakonih. Mi smo za miren razvoj in odklanjamo vsako nasilstvo. Za našim velikim ciljem gremo le v okviru zakona. Zakoni naše države pa nikjer in nikomur ne prepovedujejo biti republikanskega mišljenja! Zato ne bodite plašni in figovci, ker ste prosti in neodvisni državljani!

Volilni shodi. Iz raznih poročil sklepamo, da naši somišljeniki povsod še ne vedo, da javnih volilnih shodov, odkar so bile volitve razpisane, ni treba nikomur naznanjati, tudi glavarstvu ne! Shod se enostavno razglasi in se sme vršiti brez drugega. Okrajnemu glavarstvu je treba naznaniti samo tiste shode, ki bi se vršili pod milim nebom.

ZA TISKOVNI SKLAD:

Mariborski republikanec	Din 50.—
Republ. iz Macedonije	Din 100.—
F. S. Stajersko	Din 25.—
J. B. Gorenjsko	Din 15.—
Republ. iz Trbovelj	Din 10.—
V. L. Smlednik	Din 5.—

Vsem najtopleša zahvala. Somišljeniki nabirajte za tiskovni sklad.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSKIH REPUBLIKANECV.

Odgovorni uredni Drago Brozovič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Hišo, parcelo nepremečnine prodajate? Javite naslov „Posredovalcu“, Ljubljana, Sv. Petra cesta 23, da ga odda interesentom. — Izognete se stroškom!

Izšla je Blasnikova
Velika Pratika
za navadno leto **1925** ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil najbolj vpoštevan že od naših pradedov. — Tudi letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini, zato pride prav vsaki slov. rodbini. Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 Din; kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika nasled. tiskarna in litograf. zavod Ljubljana, Breg št. 12.

Za pouk in zabavo je potrebno dobro čtivo, ki je tudi veselje in kras knjižici. Za Din 5.— se dobi najboljši Kellerjev roman

Regina

Za Din 15.— najlepší roman srbskega pisatelja Lušiča

Občinsko dete

in za Din 14.— se dobi knjiga

Zeleni kader

ki opisuje življenje legijonarjev za časa svetovne vojske in razsula Avstrije — v tiskarni

J. Blasnika nasled. v Ljubljani, Breg št. 12.

Denar je poslati naprej.

JOHAN
se dobi v vseh specializiranih prodajalnah.

Ure Zlatnina

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Ščipalci Očala

Popolnoma varno naložite denar v
Ljubljansko posojilnico
ki posluje v novopreurejenih prostorih
v Ljubljani

r. z. z. o. z. **Mestni trg 6**

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obrestuje po **8%** ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi više po dogovoru. Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hišo in posestva ter proti poroštvu. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema cesije in inkaso faktur.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani
registrovana zadruga z omejeno zavezo
Ustanovljeno 1898 **Aleksandrova cesta 5** **Telefon št. 367**

Komisijsko trgovino in trgovsko agenturo obavlja

„Posredovalec“
Ljubljana,
Sv. Petra, cesta št. 23.

Kupim: Dunajski in Ljubljanski Zvon, Kres, Slov. Bčelo, Slov. Glasnik in vse druge knjige

HINKO SEVAR
antikvariat knjigarna
Ljubljana, Stari trg 34

Trboveljski premog drva koks
angleški premog šlezijske brikete dobavlja
ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.

FR. SLOVNIK

Ljubljana, Stari trg 2

prilporeča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufakture.

Obleke po meri se točno izvršujejo.

Srečno in veselo novo leto 1925
želi vsem svojim cenj. odjemalcem in naročnikom proseč jih še nadaljne naklonjenosti **Trgovina T. Grošel, Ljubljana, Poljanska c. 7**

Minka Horvat, modistinja, Ljubljana, Stari trg
želi svojim cenj. odjemalkam
srečno in veselo novo leto 1925
ter se priporoča še v nadalje.

Srečno in veselo novo leto 1925 želi vsem odjemalcem in naročnikom
ter se še v nadalje najtopleje priporoča
Teodor Korn, kleparski in vodovod. inštalater, Ljubljana, Poljanska cesta 8.

Novo! **Največje zanimanje** Novo!

vlada za zgradbo **stanovanjskih hiš** v sistemu
„SEIDEL“
ker je zidanje v tem sistemu tehnično in ekonomsko dovršeno, najhitrejše in najcenejše. Splošno pozornost vzbujajo **nosilci sistema „SEIDEL“**
ki nadomeščajo lesene stropnike, železobetonske preklade itd. Natančnejše podatke dobite pri stavbnem podjetju
Jakob Acceto, Ljubljana, Tabor št. 2.
sin Ing. Viktor Acceto in drug.
stopnjice - Seidel - ograje

Obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri brez vsakga odbitka.